

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Oddělení praxe

Bakalářská práce

PŘÍPRAVA DOBROVOLNÍKŮ VE VĚKU 15-18 LET

Vedoucí práce: Mgr. Magdaléna Ehrlichová

Autor práce: Edita Zelenková

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: III.

Forma: prezenční

2021

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

25. 3. 2021

Edita Zelenková

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Magdaléně Ehrlichové za cenné rady, poznámky a odborné vedení při mé práci i v této neobvyklé situaci. Oceňuji její velice laskavý a lidský přístup a její trpělivost. V poslední řadě bych ráda poděkovala zaměstnancům organizace Diakonie ČCE Rolnička, kteří mi byli nápomocni a rodině, která mě podporovala.

Obsah

Úvod.....	6
1 Dobrovolnictví.....	7
1.1 Pojem dobrovolnictví	7
1.2 Typy dobrovolnických činností	8
1.3 Oblasti výkonu dobrovolnictví	11
2 Dobrovolník ve věku 15-18 let.....	13
2.1 Kdo je dobrovolník.....	13
2.2 Období adolescence.....	14
2.2.1 Tělesná proměna	16
2.2.2 Psychologická a sociální proměna	16
2.3 Osobnost dobrovolníka.....	17
2.3.1 Motivace stát se dobrovolníkem	18
3 Možnost zapojení dobrovolníka do organizace	21
3.1 Získávání nových dobrovolníků	21
3.1.1 Získávání dobrovolníků aktivním způsobem	21
3.1.2 Získávání dobrovolníků pasivním způsobem.....	22
3.1.3 Výběr nových dobrovolníků	23
3.2 Výcvik dobrovolníků.....	23
3.2.1 Obecná část přípravy	24
3.2.2 Praktická část přípravy	25
3.3 Doprovázení dobrovolníků	26
3.3.1 Desatero spokojeného dobrovolníka	27
3.3.2 Odměňování dobrovolníků.....	27
3.4 Ukončení dobrovolnické činnosti	28
4 Příprava dobrovolníků v organizaci Diakonie ČCE Rolnička.....	30
4.1 Dobrovolnické centrum Diakonie ČCE Rolnička	30
4.1.1 Koordinátor dobrovolníků.....	31
4.2 Získávání dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička.....	31
4.3 Příprava dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička	33
4.4 Doprovázení dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička.....	37

4.5 Odměňování dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička.....	37
4.6 Zapojení dobrovolníka do programů Diakonie ČCE Rolničky	37
4.7 Shrnutí	39
Závěr	42
Seznam použitých zdrojů.....	44
Seznam použitých zkratk	47
Abstrakt.....	48
Abstract.....	49

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma „Příprava dobrovolníků ve věku 15-18 let“. K tomuto rozhodnutí mě vedlo především mé dobrovolnictví v Diakonii ČCE Rolnička, poskytující služby osobám s mentálním a kombinovaným postižením. Ve středisku působím jako dobrovolník již od roku 2013, kdy jsem sama prošla tzv. výcvikem a nastoupila do programu „Kamarád pro volný čas“. Také jsem chtěla vypracovat téma, kterému alespoň částečně rozumím a v jehož oblasti se pohybuji.

Období adolescence je specifickým vývojovým obdobím, kdy dochází k velkým změnám, nejen po fyzické, ale také po psychické stránce jedince. Hledání sama sebe, vlastní identity a jiného pohledu na svět kolem sebe, jsou aktuálními tématy v tomto vývojovém období. Proto si myslím, že právě možnost stát se dobrovolníkem může ovlivnit mnoho adolescentů.

Cílem mé bakalářské práce je představit proces přípravy dobrovolníku ve věkové kategorii 15-18 let. Ke splnění zadaného cíle je nezbytné charakterizovat dobrovolnictví, typy a oblasti výkonu činnosti, dále přiblížit cílovou skupinu, kterou jsou dobrovolníci v období adolescence a popsat možnosti zapojení v organizacích. Nakonec je potřeba představit samotnou přípravu, zahrnující získávání dobrovolníků, jejich výběr, následný výcvik a jejich doprovázení při dobrovolnické činnosti.

Bakalářská práce obsahuje čtyři hlavní kapitoly, korespondující s prací na daném cíli. V první kapitole bude představeno dobrovolnictví, jeho hlavní typy dobrovolné činnosti a oblasti, kde je dobrovolnictví využíváno. Druhá kapitola představí dobrovolníka ve věku adolescence. Třetí kapitola bude věnována metodice přípravy dobrovolníků, která obsahuje oslovování nových dobrovolníků, jejich výcvik a následné doprovázení při činnosti. Tato práce bude v poslední části doplněna konkrétním příkladem přípravy dobrovolníků v organizaci Diakonie ČCE – Rolnička.

Hlavním zdrojem pro mě bude literatura Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích od autorů Jiřího Tošnera a Olgy Sozanské, z vývojové psychologie mi pak bude nápomocná literatura od Marie Vágnerové.

1 Dobrovolnictví

Tato kapitola vymezí pojem dobrovolnictví, jeho formy a oblasti ve kterých bývá dobrovolnictví využíváno. Také se zaměří na vymezení dobrovolnictví z pohledu jednotlivých autorů, kteří se o toto téma zajímají.

S ohledem na současnou materialistickou a konzumní orientací člověka, je dobrovolnictví důležitým prvkem z hlediska pozitivních lidských hodnot, nejen pro jednotlivce, ale také pro utváření celé společnosti

1.1 Pojem dobrovolnictví

Dobrovolnictví patří mezi formy dobrého skutku, které je vykonáváno ve prospěch druhých, bez očekávání jakékoli odměny či protislužby. Vědecký zájem o dobrovolnictví se objevil až na přelomu poloviny 19. století. V tu dobu vznikl také první pojem spojený s dobrovolnictvím, a tím byl altruismus. Vysvětlení tohoto pojmu směřuje k podstatě nesobeckého jednání jednotlivce k bližnímu a ochotě obětovat svůj vlastní zájem ve prospěch blaha jiného.¹

Další pojem spojený s dobrovolnictvím je dobročinnost. Frič spojuje dobročinnost s pojmem filantropie, která je vykládána jako lidumilství či pomoc sociálně slabým jedincům v naší společnosti.² Dobročinnost je významově užší oproti altruismu, jelikož reálně charakterizuje chování člověka, zaměřující se na pomoc, a je ochotný obětovat svůj zájem a své blaho ve prospěch lidí stojících mimo rodinný kruh.³

Podle prvního výzkumu z této oblasti datovaného k roku 1957, bylo dobrovolnictví chápáno jako svobodné rozhodování, které není motivováno materiální odměnou.⁴

Dle nejznámějších propagátorů dobrovolnictví a zakladatelů sdružení Hestia v České republice, Tošnera a Sozanské, není dobrovolnictví obětí, nýbrž přirozeným projevem

---

¹ Srov. MLČÁK, Z; ZÁŠKODNÁ, H. *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*, s. 7.

² Srov. FRIČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*, s. 13.

³ Srov. LINHART, J; PETRUSEK, M; MAŘÍKOVÁ, H; VODÁKOVÁ, A. *Velký sociologický slovník*, s. 51.

⁴ Srov. MLČÁK, Z; ZÁŠKODNÁ, H. *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*, s. 10.

občanské zralosti. Přináší pomoc konkrétně tomu, kdo ji potřebuje, současně také poskytuje pocit užitečnosti. Dobrovolnictví vidí jako obrovský zdroj nově nabytých zkušeností i dovedností, a dobrovolníka obohatí v oblasti mezilidských vztahů.⁵

Na otázku: „Co přesně dobrovolnictví je?“ Odpovídají odborníci Dekker a Halman ve své publikaci následovně. Tvrdí, že napříč celému světu, můžeme najít v různých definicích alespoň tři společné prvky a sice, že dobrovolnictví je neplacené, dělá se ve prospěch ostatních a je dobrovolné či nepovinné. Co zmiňují jako možný čtvrtý, ale málo častý prvek, je organizační kontext. Jednoduše vysvětlují, že dobrovolnictví je vykonáváno buď bezprostředně v organizaci, nebo je jí alespoň zprostředkováno prostřednictvím dobrovolnických center.⁶

Dále se organizačním a propagačním kontextem zabývá také Duben. Důležité je v jeho případě zmínit, upřednostňování pojmu voluntarismus, na místo dobrovolnictví. Uvádí, že voluntarismus čili dobrovolnictví spočívá v jednotlivcích, kteří se podílejí na spontánních a svobodně vybraných aktivitách, které přináší společné blaho těm, kteří se na nich účastní.⁷

1.2 Typy dobrovolnických činností

Na dobrovolnickou činnost lze nahlížet z několika hledisek. A to z hlediska organizovanosti činnosti, z hlediska historického vývoje, z časového hlediska a podle role dobrovolníka v organizaci.

a) Podle historického hlediska

Evropský model dobrovolnictví – jedná se o model komunitní, kde se spontánně a v přirozeném společenství setkávají dobrovolníci se společnými zájmy z oblasti církve, sportu či dalších oblastí. Důležitým a zásadním prvkem tohoto typu jsou bezpodmínečně přátelské vztahy. Častěji tento model nacházíme u charitativních a humanitárních organizací, církví a náboženských společností.⁸

---

⁵ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 18.

⁶ Srov. DEKKER, P.; HALMAN, L. *The values of volunteering cross-cultural perspectives*, s. 4.

⁷ Srov. DUBEN, R., *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*, s.158.

⁸ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 38.

Americký model dobrovolnictví – mladší model, rovněž nazývaný manažerský, který je založen na profesionalitě. S dobrovolníky je tedy tak zacházeno a organizace činností je vedena též profesionálním personálem. Manažerský model nalzáme spíše ve větších městech, kde mají organizace mnohem větší záběr na poptávku občanů.⁹

b) *Podle způsobu organizovanosti*

Podle týmu Národního informačního centra pro mládež lze dělit dobrovolnictví následujícím způsobem:

Formální dobrovolnictví: tato forma je zaštiťována samotnou institucí či organizací, kdy je mezi organizací a dobrovolníkem sepsána písemná smlouva.

Neformální dobrovolnictví: je jakoukoliv pomocí poskytnutou bez jakéhokoliv nároku na peněžní odměnu, přičemž celou činnost vykonává jedinec ze své vlastní vůle. Mezi tyto činnosti se řadí například pomoc sousedovi či doučování.

Dobrovolnická služba: tato forma má velice specifické postavení mezi dobrovolnickými činnostmi, neboť je vymezena zákonem o dobrovolnické službě (zákon č.198/2002 Sb., novelizován zákonem č. 86/2014 Sb.). Vztahují se k ní určité výhody a úlevy poskytované státem. Pro představu, o jaké výhody a úlevy se jedná, zákon uvádí: dobrovolník je pojištěn proti škodám na zdraví či na majetku, mohou mu být hrazeny cestovní výdaje, strava a ubytování. Dále také existuje možnost státem hrazeného zdravotního pojištění po dobu služby, a to při splnění zákonem daných podmínek. V rámci této služby musí dobrovolník uzavřít smlouvu o dobrovolné činnosti. Základní podmínkou je věk minimálně 15 let, přičemž činnost lze vykonávat pouze u akreditovaných organizací. Seznam akreditovaných organizací nalezneme na webu Ministerstva vnitra ČR.¹⁰

c) *Podle časového hlediska*

V literatuře je, podle Tošnera a Sozanské důležitým kritériem časová možnost dobrovolníka, na jejímž základě lze dobrovolnictví také kategorizovat.

---

⁹ Srov. Tamtéž, s. 38.

¹⁰ Srov. *Dobrovolnictví*. 6., aktualizované vydání, s. 5-8.

Jednorázová dobrovolná činnost: zde jde především o aktivity typu benefičních událostí, kterými jsou koncerty, veřejné sbírky nebo například dražby konající se jednou či několikrát do roka.¹¹

Dlouhodobá dobrovolná činnost: je založena na pravidelné bázi, kdy je činnost poskytována jednou či dvakrát týdně, alespoň dvě hodiny po dobu celého roku.¹²

Dobrovolná služba: je chápána jako dobrovolný závazek po dobu několika měsíců až let vykonávaný dobrovolníkem zpravidla mimo zemi. S touto službou je významně spjata příprava dobrovolníka, kdy je vše organizováno profesionálně, a proto můžou být náklady s ní spojené velmi vysoké.¹³

d) *Podle role dobrovolníka v organizaci*

Podle Friče existují 3 typy rolí z hlediska míry zapojení dobrovolníka v činnosti organizace. Skutečností ovšem je, že činnost dobrovolníků je velice různorodá a zahrnuje široké spektrum aktivit. Proto je zcela přirozené prolínání níže zmíněných jednotlivých typů.

První typ představuje roli dobrovolníka, jako nezbytnou součást organizace, jež je na jeho činnosti naprosto závislá. V tomto případě se dobrovolníci spolu s malou skupinou zaměstnanců podílejí na primární činnosti organizace, na naplňování jejích cílů a poslání. Dobrovolník je tedy pro organizaci rozhodujícím prvkem, bez kterého by nebylo možné její fungování. Pro tuto formu je typické zajišťování humanitárních akcí, na nichž své základy pokládají organizace jako např. Člověk v tísni či ADRA.¹⁴

Jako druhý typ uvádí roli dobrovolníka, který participuje na činnostech v rámci programu organizace. Dobrovolníci tak zastávají běžnou práci zaměstnanců, ale jejich činnost není podstatou fungování organizace. Podstatou jejich činnosti je, že se dobrovolníci podílejí na obrovském snížení finančních nákladů spjatých se zajištěním zaměstnanců. Tento typ je charakteristický především pro zdravotní a sociální zařízení.¹⁵

---

¹¹ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 40.

¹² Srov. Tamtéž, s. 40.

¹³ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 40.

¹⁴ Srov. FRIČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*, s.103.

¹⁵ Srov. FRIČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*, s.103.

Třetí typ charakterizuje roli dobrovolníka, jehož činnost není nezbytná pro chod celé organizace, ale z velké části pomáhá k naplňování cílů a také především vylepšuje nabízené služby. Jedná se o činnost, která se nejvíce vyskytuje v oblasti volnočasových aktivit.¹⁶

1.3 Oblasti výkonu dobrovolnictví

Tato podkapitola představuje oblasti, ve kterých bývají dobrovolníci nejčastěji zapojováni. Dobrovolníkem se může stát téměř kdokoliv, záleží pouze na výběru oblasti, kde využije svůj vlastní potenciál.

Oblast sociální a zdravotní: Tyto dvě oblasti jsou velice často spojovány a navzájem se prolínají. Ve zdravotnictví mluvíme o působení dobrovolníků v rámci činností, které pacienti/klienty připravují na fungování v běžném životě, činnosti typu nácviku k soběstačnosti či činnosti přispívající k rehabilitaci. V sociální oblasti nejde jen o začlenění člověka do společnosti, ale především také o schopnost vytvoření si vztahu/přátelství s dobrovolníkem vznikající díky společně strávenému volnému času. Důležité je zmínit, že obě tyto oblasti vyžadují profesionální, organizovaný přístup a řádné proškolení všech zúčastněných stran. Organizací zabývajících se touto oblastí je celá řada, např. FOKUS, Život 90, Diakonie ČCE, Charita.¹⁷

Oblast kulturní: I v tomto případě se najdou tisíce dobrovolníků, kteří se věnují vytváření společenského i kulturního dění, například v daném regionu. Snaží se o znovuoživení kulturních památek, jako například divadel, zámků a hradů. Dále jsou dobrovolníky lidé pokračující v tradici svých předků (kroniky, tradice obcí), členové neprofesionálních uměleckých spolků nebo neprofesionální hudebníci. Další skupinou v této oblasti mohou být dobrovolníci v rámci knihoven, festivalů, muzeí. V kulturní oblasti se velice často dobrovolníci za dobrovolníky nepovažují, i když jimi jsou.¹⁸

Oblast sportu: Ve sportu jde o činnosti jako je zapojení se jako dobrovolní trenéři, organizování soutěží a turnajů, na druhou stranu jde také o dobrovolnou činnost jako je

---

¹⁶ Srov. Tamtéž. s. 103.

¹⁷ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 42.

¹⁸ Srov. ŠIMKOVÁ, S. a kol. *Dobrovolníci mění svět – sborník příkladů dobré praxe*, s. 25-34.

údržba cvičišť a sportovních areálů. Zde mohu zmínit Český svaz tělesné výchovy, jako největší sportovní organizaci.¹⁹

Oblast práce s dětmi a mládeží: V oblasti dobrovolnictví s dětmi a mládeží je to o něco složitější. Zasahuje totiž do oblastí, jako jsou mládežnické spolky, turistické kroužky, letní tábory, doučování atd. Obrovským přínosem je pro děti a mládež poskytnutí dlouhodobého zázemí a vytvoření osobních vazeb v podobě přátelství. Jednou z organizací, které se touto oblastí zabývají je například Junák – svaz skautů a skautek ČR nebo program Pět P (Pomoc, Přátelství, Podpora, Péče a Prevence).²⁰

Oblast ekologická: Dobrovolnictví v oblasti ekologie významně pomáhá ke zlepšování životního prostředí. Dobrovolníci se tak zapojují různými způsoby. Může jít o sázení stromků, údržbu naučných stezek nebo dnes velice populární úklidy okolí měst. Pozornost je také věnována osvětě v oblasti ekologie, hlavně u dětí a mládeže, kde se snaží o rozšíření povědomí o ekologické výchově a tématech s ní spojených. V tomto případě jde například o projekty Hnutí Duha či Uklidme Česko.²¹ Dnes má tato oblast pozornost nejen u mladých lidí. Také média stále častěji řeší dopady na životní prostředí a snaží se být jakýmsi zprostředkovatelem informací.

Oblast dobrovolnictví při mimořádných událostech: Tato oblast je především spojována s pomocí během nečekaných událostí, zahrnující povodně, požáry či jiné katastrofy. Důležitá je pomoc profesionálů, ale také dobrovolníků, kteří jsou využiti ve všech zasažených oblastech. Této oblasti se věnují organizace ADRA, Český červený kříž nebo Člověk v tísni.²²

Oblast dobrovolnictví v církevních a náboženských společnostech: V oblasti víry jde o vlastní rozhodnutí jít společným životem. Lidé, kteří se starají o kostely, čtou či zpívají při bohoslužbě, nebo podporují duchovní život konkrétních lidí či skupin, se ani za dobrovolníky nepovažují, jelikož tyto činy považují za patrný důsledek jejich oddané víry. Registr ministerstva kultury aktuálně v České republice zaznamenává 43 náboženských uskupení. Jistě ale existuje mnoho dalších, které v registru nejsou vedeny, a přesto mohou vykonávat dobro pro naši společnost. Příkladem zabývající se touto oblastí dobrovolnictví jsou například některé programy v Salesiánských střediscích či duchovenská služba v Českobratrské církvi evangelické.²³

---

¹⁹ Srov. *Dobrovolnictví*. 6., aktualizované vydání, s. 6.

²⁰ Srov. ŠIMKOVÁ, S. a kol. *Dobrovolníci mění svět – sborník příkladů dobré praxe*, s. 45-54.

²¹ Srov. ŠIMKOVÁ, S. a kol. *Dobrovolníci mění svět – sborník příkladů dobré praxe*, s. 55-64.

²² Srov. *Dobrovolnictví*. 6., aktualizované vydání, s. 6.

²³ Srov. ŠIMKOVÁ, S. a kol. *Dobrovolníci mění svět – sborník příkladů dobré praxe*, s. 105-115.

2 Dobrovolník ve věku 15-18 let

Ve druhé kapitole se zaměřuji již na osobu dobrovolníka. V první části vysvětluji, kdo dobrovolník je a jeho legislativní ukotvení v České republice. Další část kapitoly věnuji charakteristice adolescence a s tím spojené proměny jedince v tomto období. Závěr kapitoly věnuji osobnosti dobrovolníka a jeho motivaci stát se dobrovolníkem.

2.1 Kdo je dobrovolník

Dobrovolník je člověk, který spontánně a se samozřejmostí věnuje v rámci svého svobodného, volného času svojí energii ve prospěch někoho jiného, a to bez jakéhokoli nároku na finanční odměnu. Z tohoto lze lehce vyvodit, že alespoň jednou za život byl dobrovolníkem každý.²⁴

Šormová a Klégrová souhlasí se zmíněným tvrzením a doplňují, že dobrovolníkem je člověk, jež je ochoten věnovat nejen čas, ale také svoje znalosti a dovednosti v podobě kompetencí někomu dalšímu. Také mluví o zralosti a způsobilosti dobrovolníků, ověřovanou jednotlivými zařízeními, a to prostřednictvím odborníků, kteří vyhodnocují tyto dva aspekty dobrovolníka při přijímání do organizace. Konkrétně nevynechávají, jaké vlastnosti by dobrovolník měl mít, ale mluví o nezištnosti, upřímnosti, otevřenosti a flexibilitě, tedy vlastnostem při činnosti velmi nápomocným.²⁵

Matoušek ve své knize zmiňuje osoby, které se mohou stát, a většinou se i stávají dobrovolníky. Podle něj jsou jimi studenti, kteří se buď připravují na budoucí pomáhající profesi, či je to pro ně první zkušenost s prací v určitém kolektivu. Dále ženy pečující o své rodiny, které nejsou připraveny vrátit se zpět do práce, ale i přesto touží po společenském uplatnění. Podobné je to i s lidmi v důchodu, kteří se naopak cítí málo využití, a tak chtějí svou pozornost koncentrovat určitým směrem. Často takový směr může být právě dobrovolnictví. Matoušek také zmiňuje, že další skupinou jsou lidé, vykonávající jednotvárnou práci, při které nedochází k žádné změně a dny jsou tak pro

---

²⁴ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 35.

²⁵ Srov. ŠORMOVÁ, L.; KLÉGROVÁ, A. *Dobrovolnictví*, s. 11.

ně naprosto totožné. Tito lidé se stávají dobrovolníky z důvodů kontaktu s jinými lidmi, kteří jim v práci chybí. Poslední skupinou jsou lidé nezaměstnaní, toužící po užitečnosti.²⁶

Kvalita dobrovolníka se odvíjí od jeho motivace, čemuž se věnuji v samostatné podkapitole. Ovšem vyplývá z toho, že dobrovolník by neměl být nikým ovlivněný ve svém rozhodnutí stát se dobrovolníkem.

Kdo může být dobrovolníkem a kdo jím je, lze určit i na základě oficiálních legislativních dokumentů, které sumarizují informace potřebné k výkonu dobrovolné činnosti. Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě upravuje statut dobrovolníka v České republice. Ve třetím paragrafu tohoto zákona se dočítáme, že dobrovolníkem může být fyzická osoba starší 15 let. Výjimkou je dobrovolnictví v zahraničí, kdy se věková hranice zvyšuje na 18 let. Dále tento zákon upřesňuje náležitosti smluv, uzavíraných mezi dobrovolníkem a organizací. Jeden z následujících paragrafů upozorňuje na fakt, že dobrovolná činnost vykonávaná dobrovolníkem musí být zásadně mimo pracovní dobu, či je-li žákem, tak mimo vyučování a jeho studium.²⁷

Na toto legislativní vymezení do jisté míry měla vliv Všeobecná deklarace o dobrovolnictví, schválená v roce 2001 v Amsterdamu asociací IAVE. Následovně stát tedy podpořil vznik zákona č. 198/2002 Sb. o dobrovolné službě k roku 2003.²⁸

2.2 Období adolescence

V této podkapitole se zaměřím především na období adolescence, jeho vymezení, a dále představím proměny, jež jsou v tomto vývojovém období aktuální.

Adolescence – pojem, který se dá přeložit jako dospívání, je používán v psychologii pro specifické vývojové období života. Macek charakterizuje dospívání jako důležité, ale také zajímavé období, v druhé části druhého desetiletí našeho života. Tvrdí, že někteří lidé začínají žít „naplno“ právě v tomto čase, kdy se zásadně mění vnímání světa kolem nás, ale i vnímání sebe sama. Mladý člověk si začíná uvědomovat své intenzivní prožívání, komunikaci s druhými, myšlení, emocionální prožitky, a dochází také k rozvoji vlastní identity. Dospívání je významnou etapou celoživotního utváření

---

²⁶ Srov. MATOUŠEK, O. *Metody řízení sociální práce*, s. 61.

²⁷ Srov. Zákon č.198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonech, platný ke dni 24.4.2002

²⁸ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 136.

člověka, kdy člověk stále hledá odpovědi na otázky, kdo je, co v životě chce a na čem mu záleží.²⁹

Podle Vágnerové jde o dlouhý časový úsek trvající přibližně od 15 do 20 let s individuálnostmi v oblasti sociálního, psychického a biologického vývoje. Uvádí, že právě změny jsou důležitým aspektem pro adolescenci. Například první sociální změnou je ukončení povinné školní docházky a následující příprava na profesní období. Po ukončení střední školy či učebního oboru následuje nástup do práce. Jedinec se tak stává ekonomicky nezávislým a samostatným. Spolu s tím souvisí také fakt, že adolescent v této době dosahuje plnoletosti a je právně zodpovědný za své jednání, stejně jako dospělý člověk.³⁰

Na adolescenci lze pohlížet také jako na období, kdy dochází k výběru hodnot, vymezení koncepce specifických úkolů. Toto období lze chápat jako čas pro osvojení si vzorců chování vycházející ze společnosti i jedince samotného. Adolescent by tak měl najít cestu, nejen vzhledem ke kritériím společnosti, ale také k těm, které si sám vytváří. Mezi specifické úkoly řadí zejména přijetí vlastního ujasnění si hierarchie hodnot a změny ve vztahu k životu a světu.³¹

Říčan mluví také o tom, že adolescence neexistovala odjakživa a ani dnes neexistuje ve všech kulturách. Ještě v minulém století bylo pro naši společnost dosažení pohlavní a sociální zralosti téměř totožné období. Dívky se mohly vdávat a chlapci se začali sami živit nebo museli přebrat hospodářství. V dnešní době se věk, kdy člověk dosahuje sociální zralosti stále posouvá nahoru. Tento fenomén je nazýván adolescentní moratorium a je způsoben především studenty vysokých škol, kteří se osamostatňují teprve po ukončení studií. U pohlavní či sexuální zralosti je hranice věku naopak stále posouvána níže. Dnes můžeme vidět v patnácti letech již urostlé a vyzrálé muže a velice vizuálně vyspělé ženy, toužící po dosažení společensky zodpovědného chování a podílení se na životě ve společnosti. Jednou z možností dosažení těchto cílů, může být právě dobrovolnictví.³²

---

²⁹ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, s. 9-10.

³⁰ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*, s. 295.

³¹ Srov. MACEK, P. *Adolescence*, s. 16-17.

³² Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 191-193.

2.2.1 Tělesná proměna

Dospívání je vizuálně velice nápadným vývojovým obdobím. Dochází k velkým tělesným změnám, jež jsou součástí identity, a které jsou viditelnou informací pro kteréhokoli jiného člověka. S tím souvisí, že adolescent se v tomto období svým vzhledem velice často zabývá. Řeší subjektivní význam, související s atraktivitou, která podporuje pocit jistoty a vážnosti. Zevnějšek se tedy stává jakýmsi cílem potřeby líbit se nejen ostatním, ale i sobě. Často přicházejí pochybnosti a porovnávání mezi vrstevnickým či společenským standardem. Vágnerová mluví o zakrývání prsou u dívek pod velkým oblečením či strach chlapců z nedostatečné výšky. Pro toto období je tedy příliš časná či opožděná tělesná změna velice prožívanou emocí, kterou nemusí každý adolescent lehce zvládnout.³³

2.2.2 Psychologická a sociální proměna

Již v předchozím období dochází k plnému ovládnutí základních myšlenkových operací. U adolescenta dochází již k rychlejšímu, zkušenějšímu a spolehlivějšímu myšlení. Říčan mluví také o abstraktním myšlení, kdy názorná výuka pomocí konkrétních příkladů může adolescenta nudit.³⁴

Psychologická změna probíhá také ve vztahu k časové dimenzi, abstraktní myšlení adolescenta má charakter hypotetické úvahy o budoucnosti. Především jde o plánování událostí, které by se mohly uskutečnit, či naopak uvažovat o minulosti, kdy zpětně hodnotí, proč a zda byla situace dobře zvládnuta, či se mohla vyvíjet jiným způsobem.³⁵

Adolescent také pracuje s nadměrnou kritičností a má sklon k polemizování, především s ohledem přijímání jiného názoru. Jsou stále přesvědčeni o jasnosti názorů, které považují za pravdivé a nepochybnitelné. Na druhou stranu jsou velice flexibilní v používání nových způsobů řešení situací. Adolescenti tak bez zkušenosti, která by mohla ovlivnit jejich rozhodnutí, vyberou pro ně logicky správné řešení bez ohledu celistvosti situace či jejího kontextu. Dochází k lepšímu ovládnutí paměti a tím i uchovávání většího množství informací. Obdobně je to s pozorností, kde dovedou velice dobře potlačovat rušivé elementy. Typickým rysem je přemýšlení adolescenta nad sebou

---

³³ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*, s. 373-377.

³⁴ Srov. ŘÍČAN, P. *Cesta životem*, s. 191-193.

³⁵ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika-vychovatelství*, s. 104.

samým, nad vlastním prožíváním a myšlením. Často se stává objektem svých vlastních úvah.³⁶

Začátek adolescence je také období plné emocí, vzdorů a konfliktů. Dospívajícího mohou emoce stále překvapovat a jsou pro něj velice nepříjemným zážitkem. Ke konci tohoto období již dochází k jistému ustálení emočního prožívání. Na toto období jsou kladeny vysoké nároky v podobě začlenění se do společnosti dospělých a přizpůsobení se vrstevníkům. Pomalu se adolescent stává nezávislý na svých rodičích. S psychologickým vývojem souvisí také vytváření si vlastní osobní identity.³⁷

Během dospívání se adolescentovi mění postavení v porovnání s předchozím obdobím. Opouští svět dětství a pomalu vrůstá do světa dospělých. Vzniká potřeba získat společenské postavení s jistým ohodnocením. Jak už jsem zmiňovala dříve, jedním z velkých socializačních kroků je přechod ze základní školy na pokračující studium, kdy se musí vyrovnat s novými metodami fungování škol či novým učivem. Významnou socializační roli hrají v životě adolescenta vrstevníci ve formě kamarádů a přátel, se kterými vytváří trvalejší vztahy se schopností tolerance a pochopení druhého. V opačném případě může docházet u některých jedinců k antisociálním problémům.³⁸

2.3 Osobnost dobrovolníka

V této podkapitole se budu zabývat osobností dobrovolníka. Hned na začátek je tedy důležité si vysvětlit, co osobnost znamená.

Osobnost lze pochopit například prostřednictvím dílčích pohledů se zřetelem na celek člověka. Je tedy možné si ji představit jako neurčitý soubor tvořící mozaiku, kde lze poznat jasně pouze některá místa.³⁹

Podle Smékala je osobnost soubor jednotných a uspořádaných psychických procesů, vlastností a stavů, které tvoří smysl každého z nás. Nelze proto člověka a jeho osobnost zkoumat pouze z jednoho hlediska, nýbrž je nutné se zaměřit na jeho celistvost – na rovinu tělesnou, duchovní a psychosociální.⁴⁰

---

³⁶ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*, s. 379-389.

³⁷ Srov. LAGMEIER, J; KREJČÍROVÁ, D. *Vývojová psychologie*, s. 143-145.

³⁸ Srov. HÁJEK, B; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času*, s. 105-107.

³⁹ Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie osobnosti*, s. 9.

⁴⁰ Srov. SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadle vědomí a jednání*, s. 41.

Brumovská společně se Seidlovou Málkovou uvádějí, že při posuzování osobnosti dobrovolníka je zapotřebí vnímat také jeho schopnosti a vlastnosti. Ideální dobrovolník umí naslouchat potřebám a přáním klienta, také má dobré interpersonální schopnosti. Jeho další schopností je navázat komunikaci s klientem se zřetelem na jeho věk, je empatický, osobně angažovaný a má zájem na pozitivním rozvoji klienta. Dobrovolník s klientem buduje blízký vztah plný společných zážitků.⁴¹ Tyto zmíněné charakteristiky poukazují na určitý profil dobrovolníka, odpovídající extrovertnímu typu osobnosti. S tímto tvrzením souhlasí také Vágnerová, která charakteristiku dobrovolníka rozšiřuje. Přibližuje dobrovolníka jako optimistického a otevřeného jedince, jenž snadno navazuje kontakty a při své činnosti preferuje svou intuici, řídí se svým instinktem a také vyjadřuje svou kreativitu.⁴²

V porovnání s opačným profilem osobnosti, tedy introvertem v roli dobrovolníka, dojdeme ke zjištění, že tento profil osobnosti, se pro dobrovolnickou činnost nehodí. Podíváme-li se na charakteristiku podle profesora Nakonečného, zjistíme, že introvert je spíše uzavřený a zaměřený sám na sebe, často si vytváří svůj vlastní vnitřní svět. Ke svému okolí bývá nedůvěřivý, spíše pasivní a jeho jednání je velice váhavé a plné zábran.⁴³ Tyto introvertovy atributy, jsou tedy do určité míry v rozporu s osobností dobrovolníka, uváděnou autorkami v předešlém tvrzení ideální charakteristiky jedince. Dobrovolník s takovou osobností by mohl mít problém již v úplném začátku s navazováním kontaktů či získáváním důvěry.

2.3.1 Motivace stát se dobrovolníkem

Motivace je jedním z nejdůležitějších aspektů celkové činnosti dobrovolnictví. Samotné pochopení motivace dobrovolníků může pomáhat jako nástroj pro získávání nových či udržení stávajících dobrovolníků. Dále také může sloužit k rozdělení dobrovolníků na ty, kteří jsou motivováni instrumentálními nebo altruistickými pohnutkami. Chápání dobrovolnictví jako projev altruismu upřednostňuje mnohem více lidí. Téma motivace dobrovolníků je velice obsáhlé a složité. Existuje teze, která říká – existuje tolik motivací,

---

⁴¹ Srov. BRUMOVSKÁ, T.; SEIDLOVÁ MÁLKOVÁ, G. *Mentoring – výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*, s. 134-135.

⁴² Srov. VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie osobnosti* s. 86.

⁴³ Srov. NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti*, s. 269.

kolik je dobrovolníků. V průběhu let dochází k rozlišení přístupů, a to z důvodu prozkoumání, zdali je motivace více altruistická nebo naopak egoistická.⁴⁴

Ráda bych tuto část doplnila o výsledky výzkumu v rámci dárcovství a dobrovolnictví celé České republiky, zkoumaného v letech 1999-2000. Při tomto výzkumu byly stanoveny tři základní motivace k dobrovolnictví: motivace konvenční, reciproční a nerozvinutá. Všechny tři se sice vzájemně prolínají, ale není výjimkou dominance jedné z nich u konkrétní osoby.⁴⁵

Výzkum byl vytvořen pod záštitou Nadace rozvoje občanské společnosti (NROS), Agenturou neziskového sektoru (AGNES) a Agenturou STEM. Vše ve spolupráci s nadací VIA a občanským sdružením HESTIA. Musíme tedy s ohledem na stáří výzkumu počítat s jistými možnými změnami v průběhu několika let.⁴⁶

- a) *Konvenční motivace* – dobrovolník je nositelem této motivace v případě, že je veden morálními normami, které byly ovlivněny jeho nejbližším okolím či společenskými pravidly chování. Tato motivace je podle výzkumu mezi dobrovolníky dominantně zastoupena a to u 41 % dobrovolníků. Vzory chování a očekávání zde hrají vliv, jak ze strany rodiny a přátel, tak ze strany široké společnosti. Lidé s touto motivací mají sklon častěji čerpat z náboženského přesvědčení. Tudíž vycházejí z křesťanských principů morálky a z představ o správném způsobu života, proto se také konvenční motivace uvádí u věřících lidí a lidí nad 60 let.⁴⁷
- b) *Reciproční motivace* – dobrovolník s touto motivací se orientuje na vzájemnost vztahu. Hledá v dobrovolnictví prvky, které jsou užitečné nejen jemu samotnému, ale také celé společnosti. Tudíž chápání činnosti jako spojení dobra pro jiné a svého vlastního prospěchu, je základem této motivace. Čerpání nových zkušeností, vztahů a uplatnění svých schopností v rámci dobrovolnictví jsou dalšími a důležitými motivy. Z povahy této motivace je patrné, že cílovou skupinou jsou mladí lidé, konkrétně do 30 let s jistou absencí víry v Boha. I tato motivace má vcelku řádné zastoupení, a sice 37 % českých dobrovolníků.⁴⁸

---

⁴⁴ Srov. MLČÁK, Z.; ZÁŠKODNÁ, H. *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*, s.80-81

⁴⁵ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 46.

⁴⁶ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 46

⁴⁷ Srov. FRIČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*, s. 67.

⁴⁸ Srov. Tamtéž, s. 67.

c) *Nerozvinutá motivace* – je postavena na souboru prvků, které vytvářejí základní prostor pro rozhodování. S touto motivací se můžeme setkat u 23 % dobrovolníků, a to především u vysokoškolských studentů, a u generace ve věku 46 až 60 let. Prvky, které vytvářejí prostor pro rozhodování jsou: důvěra v organizaci, pro kterou by dobrovolník měl pracovat, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné práce v konkrétním případě a pocit, že se prostřednictvím dobrovolnictví podílejí na šíření dobré myšlenky.⁴⁹

Tošner a Sozanská si uvědomují, že všechny motivy nemusí být jednoznačně prospěšné druhým, proto zmiňují přehled nevhodných a také možná nebezpečných motivů. Ovšem tyto motivy nestačí pouze znát, nýbrž je umět včas rozpoznat. „Zvýšenou opatrnost by každá organizace měla projevit vůči následujícím motivům uchazeče o dobrovolnickou práci:

1. Soucit vedoucí k degradaci klienta.
2. Nepřiměřená zbytečná zvědavost.
3. Služba pramenící z pocitu povinnosti.
4. Skutkaření, snaha něco si zasloužit.
5. Touha obětovat se, osobní neštěstí, se kterým si uchazeč neví rady, a proto chce ve službě hledat vlastní duševní rovnováhu.
6. Osamělost a z ní pramenící touha po přátelství.
7. Pocit vlastní důležitosti, nenahraditelnosti.
8. Panovačnost, touha ovládat jiné a uplatnit svůj vliv.

Ve všech těchto případech deklarovaná snaha pomoci zakrývá skutečnou touhu po moci nad někým jiným, po uznání apod. Pokud je nebezpečný motiv velmi silný, nebo je kombinován s některým z dalších negativních motivů, může nerozeznán silně poškodit klienta a vztahy mezi členy dobrovolnického týmu.“⁵⁰

---

⁴⁹ Srov. FRÍČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*, s. 68.

⁵⁰ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 45-46.

3 Možnost zapojení dobrovolníka do organizace

V této kapitole představím metodiku práce s dobrovolníky, která je klíčová pro všechny organizace, které spolupracují s dobrovolníky či se je snaží získat. Právě touto metodikou je rozuměn konkrétní postup práce s dobrovolníky – jak dobrovolníky získávat, jak je připravovat a jak je doprovázet během jejich činnosti.

3.1 Získávání nových dobrovolníků

Před samotným výcvikem dobrovolníků probíhá proces získávání či oslovování potenciálních dobrovolníků. Získávání dobrovolníků je jednou z podstatných fází práce s dobrovolníky, a to ve většině organizací.⁵¹

V této fázi nejde pouze o zvyšování počtu dobrovolníků, ale také především o celkové zvyšování povědomí o aktivitách dobrovolnických center v dané lokalitě. Souhrnně můžeme získávání dobrovolníků rozdělit podle Friče na aktivní a pasivní způsoby.⁵²

3.1.1 Získávání dobrovolníků aktivním způsobem

Nabízí se možnost oslovení potenciálního dobrovolníka formou osobního setkání na besedách, přednáškách, společenských akcích pro širokou veřejnost, či v rámci spolupráce se školami. Přednášky na školách a s tím spojené náborové akce, jsou jednou z nejméně efektivních forem získávání dobrovolníků. Existuje celá řada dobrovolnických programů, které jsou postaveny pouze na studentech. V tomto případě je důležité, aby jejich práce byla přizpůsobena školnímu roku. Proto musí mít přednáška správné načasování, pro většinu studentů je období letních prázdnin větším předělem než konec a začátek roku podle kalendáře. V případě studentů je ideální období po letních prázdninách a poté v prvních dvou měsících nového roku.⁵³

---

⁵¹ Srov. Kolektiv autorů, *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, s. 22.

⁵² Srov. FRÍČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*, s. 104.

⁵³ Srov. TOŠNĚR, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 77.

Mezi aktivní způsoby se také řadí besedy pro veřejnost, které mohou být uskutečňovány v knihovnách, kavárnách, na konferencích, na veletrzích, či na jiných tomu podobných místech, kde besedy probíhají. Cílem besedy není primárně získání velkého počtu dobrovolníků, ale především šíření povědomí o dobrovolnictví, a hlavně o vzbuzení zájmu v tuto činnost.⁵⁴

3.1.2 Získávání dobrovolníků pasivním způsobem

Základem pasivního způsobu získávání dobrovolníků je očekávání příchodu iniciativního zájemce z vlastní vůle. I přesto je třeba potenciální zájemce oslovit jiným způsobem. Pod pojmem pasivní oslovení si můžeme představit zejména letáky, plakáty, vizitky, informační spoty pro tisk a rozhlasové či televizní vysílání v daném regionu. Podle Tošnera a Sozanské je to nejjednodušší způsob, jak zvýšit informovanost veřejnosti o činnostech dobrovolníků, ale nejméně efektivní z hlediska jejich získávání. Také zmiňují, že vytvoření efektivního materiálu pro propagaci není jednoduché.⁵⁵

Dalším ze způsobů získávání dobrovolníků s ohledem na současnost jsou bezpochyby sociální sítě. Tato metoda je výsledkem dnešní virtuální doby, která se stává čím dál tím vlivnější, proto se na ni nesmí zapomínat. Do popředí se dostává především Facebook, Instagram a také webové stránky daných organizací. V rámci Facebooku jsou především sdíleny zkušenosti a příběhy dobrovolníků, které sepisují též oni sami. S jejich souhlasem jsou zveřejňovány také fotky z dobrovolnické činnosti či krátká, poutavá videa. Pro mnohé adolescenty je více atraktivní platformou Instagram, kde tráví v tomto věku nejvíce času. Právě díky němu je možné zaujmout originální fotografií či prostřednictvím instastories, které lze uložit na profil organizace. Vhodným obsahem může potenciálnímu dobrovolníkovy profil na Instagramu odpovědět na všechny dotazy. Podobně je to i s webovými stránkami, které jsou v porovnání se sociálními sítěmi určitou klasikou. I na nich si ovšem potenciální dobrovolník může vyhledat informace, které ho zajímají. Najde na nich jak spoustu fotografií, informací o možných programech, do kterých se může zapojit, také například jaká je cílová skupina organizace, jaké jsou podmínky dobrovolnictví a kde může organizaci najít.⁵⁶

Všeobecně platí, že při získávání dobrovolníků je důležitá tvořivost a vynalézavost koordinátora. Tošner a Sozanská mluví také o rozdílnosti postupů při získávání

---

⁵⁴ Srov. Kolektiv autorů, *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, s. 24-26.

⁵⁵ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 78.

⁵⁶ Srov. Kolektiv autorů, *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, s. 27-31.

dobrovolníků pro dlouhodobou spolupráci a jednorázovou událost. Pro větší efektivitu oslovování okolí doporučují všechny formy kombinovat. Také upozorňují na pravidlo tzv. „trychtýře“. Při oslovení stovky lidí zaujmeme téměř polovinu, ze které pouhá čtvrtina bude ochotna účastnit se výcviku. Pro pozdější aktivní dobrovolnou činnost zůstane maximálně osmina dobrovolníků z celkového počtu oslovených lidí.⁵⁷

3.1.3 Výběr nových dobrovolníků

Další fází je výběr dobrovolníka. Tato fáze je využívána v případě složitějších a dlouhodobějších dobrovolnických činností například z oblasti sociální či zdravotní. V praxi se využívá osobní setkání zájemců o dobrovolnou činnost, a to buď individuálně či skupinově. Celý tento proces probíhá pod vedením zkušených profesionálů, kterým může být koordinátor dobrovolníků či psycholog. Psycholog je schopen vyloučit osoby psychopatické, trpící duševním onemocněním či příslušníky náboženských sekt. Koordinátor má naopak šanci poznat lépe dobrovolníka a seznámit ho s konkrétními nabídkami a podmínkami činností. Při využití těchto metod může organizace předejít případným problémům, např. mezi dobrovolníkem a klientem či zbytečně vysokým ztrátám prostředků, které organizace vynaloží na proškolení dobrovolníků. Tato fáze je přínosná nejen pro organizaci, ale také pro dobrovolníka, kterému může posloužit k ujasnění si vlastní motivace a zájmu ještě před zahájením výcviku.⁵⁸

3.2 Výcvik dobrovolníků

Výcvik probíhá nezávazně, obvykle před podepsáním smlouvy o dobrovolnické činnosti. Jak již bylo zmíněno, nejen společné setkání, ale také samotný výcvik dobrovolníkovi může posloužit jako nástroj, díky kterému se v průběhu rozhodne, zdali danou dobrovolnickou činností opravdu chce a dokáže konat. Tato fáze přípravy probíhá pod vedením koordinátora dobrovolníků, supervizora programu, dalších zaměstnanců a odborníků z organizace, popřípadě zkušených dobrovolníků.⁵⁹

---

⁵⁷ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 78.

⁵⁸ Srov. Tamtéž. s. 79.

⁵⁹ Srov. MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, s. 61-63.

Při přípravě výcviku je třeba splnit několik základních podmínek. První podmínkou je časové vymezení výcviku. Je důležité si vymežit, zdali se jedná o krátké pravidelné setkávání, které je založené na dlouhodobější bázi, či se jedná o vícedenní výcvik rozdělený do několika bloků. Vícedenní výcviky zaručují jistou intenzitu působení na potenciální dobrovolníky. Druhou důležitou podmínkou je organizační zázemí. Především se jedná o prostory, ve kterých se výcvik koná. Dále pomůcky, které jsou třeba pro naplánované aktivity a v poslední řadě ubytování, které je důležité u vícedenních výcvikových setkání, konající se mimo místo bydliště dobrovolníků či mimo prostory organizace.⁶⁰

Jak již bylo zmíněno u výcviku, přípravy či školení dobrovolníků, je důležitá jeho délka. Doba trvání musí být dostatečně časově vymezena tak, aby dobrovolníci stihli získat alespoň základní orientaci ve své budoucí činnosti, přiblížili si možné krizové situace a přinejmenším tušili, jak zareagovat či s kým problém řešit. Náročnost výcviku je dána činnostmi, na které jsou dobrovolníci připravováni. V případě, že se jedná o jednoduché, nekomplikované činnosti, není třeba pořádat víkendové výcvikové pobyty. Činnosti, u kterých jsou tyto víkendové pobyty nezbytné, jsou bezesporu činnosti z oblasti dobrovolnictví v nemocnicích, se seniory, se zdravotně či sociálně znevýhodněnými osobami. V obou případech by ovšem příprava měla trvat jen natolik dlouho, aby neodradila více dobrovolníků, než jich doopravdy zaujala.⁶¹ Samotný výcvik obsahuje dvě složky – obecnou a odbornou část přípravy. V obou případech se vztahují k charakteru budoucí dobrovolnické činnosti.

3.2.1 Obecná část přípravy

Tento okruh je koncipován teoreticky. Dobrovolník se dozví obecné informace o dobrovolnictví, jeho vývoji a postavení ve společnosti. Informace ohledně legislativního ukotvení dobrovolnictví, etického kodexu, svých práv, povinností nebo omezení. Dále poznatky ohledně poslání, hodnot a cílů organizace. Důležitou instrukcí je pro dobrovolníka vymezení jeho role, kterou bude vykonávat v organizaci a rovněž seznámení s cílovou skupinou, se kterou bude pracovat. V neposlední řadě se dozví, kdo

---

⁶⁰ Srov. KOMÁRKOVÁ, R.; SLAMĚNÍK, I.; VÝROST, J. *Aplikovaná sociální psychologie III: sociálně psychologický výcvik*. s. 24-25.

⁶¹ Srov. Kolektiv autorů, *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, s. 34.

je koordinátor dobrovolníků a jaké osoby v organizaci jsou pro něj důležité, vhodné je i seznámení s prostory organizace.⁶²

V této části je příhodné zapojování seznamovacích aktivit, které patří na úplný začátek výcviku. Je potřeba dobrovolníky aktivizovat, aby nedocházelo k demotivaci činnosti. Důležité je také vhodné načasování přestávek.⁶³

3.2.2 Praktická část přípravy

Po teoretické části přichází na řadu náročnější část, věnující se přiblížení konkrétních programů, které organizace nabízejí a činnostem, které již prakticky dobrovolníky připravují na pozdější činnost. Tošner a Sozanská doporučují podle vlastní zkušenosti probrat nejdříve obavy dobrovolníků z jejich činnosti a nastítnit jim, jak s nimi pracovat. Obavy, které dobrovolníci mají, jsou přirozené, přicházejí spolu s jejich představami, a to už před samotným vstupem do organizace. Nejčastěji využívanou metodou pro práci s obavami je přehrávání rolí. Každý si tak vyzkouší modelové situace a role v nich. Dobrovolník si zkusí jak sám sebe, tak klienta. Vhodným elementem v této části je přítomnost zkušenějších dobrovolníků či někoho ze zaměstnanců, kteří mohou nastítnit přesnou modelovou situaci, neboť vycházejí ze svých vlastních zkušeností. Mimo to si organizátoři výcviku všímají reakcí dobrovolníků na jednotlivé situace a jsou z nich schopni posoudit jejich schopnosti a dovednosti důležité pro danou činnost. Tyto postupy se využívají hlavně v organizacích zaměřených na zdravotnictví, a také v sociální, humanitární a charitativní oblasti. Výcvik poskytuje koordinátorovi určitou jistotu, že vybraný dobrovolník má kvality potřebné pro jejich organizaci a práci s klienty. Vhodně provedený výcvik dává také jistotu dobrovolníkovi, kterému prohloubí jeho motivaci a jistotu pro budoucí činnost.⁶⁴

---

⁶² Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 80.

⁶³ Srov. Kolektiv autorů, *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, s. 36.

⁶⁴ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 80-81.

3.3 Doprovázení dobrovolníků

Péče a pravidelný kontakt s dobrovolníky jsou důležitými činnostmi organizace, které nesmí být opomíjeny. Komunikace je důležitá během celého roku, kontakt by tudíž neměl být pouze virtuální, ale také osobní, při společných setkáních.

I když dobrovolníci absolvují výcvik ještě před začátkem své činnosti, je vhodné nabízet dobrovolníkům i další vzdělávání během celé doby působení v organizaci. Témata vzdělávání mohou úzce souviset s dobrovolnickou činností, kdy budou mít dobrovolníci možnost blíže se seznámit s tématy, která jsou pro ně důležitá. Příkladem mohou být semináře na témata: jak pracovat se specifickou cílovou skupinou, řešení problémů, aktivní naslouchání, empatie atp. Další zajímavou oblastí mohou být témata týkající se duševní hygieny dobrovolníků, exkurze do dalších organizací, workshopy s tvůrčími činnostmi, jako jsou základy arteterapie nebo muzikoterapie.⁶⁵ Některé organizace také mohou nabízet kurz první pomoci, akreditovaný ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, vedený profesionálními záchranáři.

Osobní kontakt velice dobře napomáhá ke konsistentnějším vztahům, ať už mezi dobrovolníky nebo mezi dobrovolníkem a koordinátorem. Další užitečnou formou doprovázení mohou být společná setkání za účelem získání aktuální zpětné vazby. Tím rozumíme prostor pro dobrovolníka vyjádřit, jak se cítí a jak vnímá svoji činnost. Aktuální zpětná vazba není důležitá jen ze strany dobrovolníků, ale také ze strany organizace, která tím dobrovolníkovi dává najevo, že jeho práce je žádaná a důležitá. Organizace by měla sbírat zpětné vazby od uživatelů služby, zaměstnanců jednotlivých institucí a následně je předávat dobrovolníkům. Pro většinu z nich je ujištění se ve smysluplnosti jejich práce velice důležité.⁶⁶

V rámci společného setkávání lze koncipovat schůzku hlouběji, a to formou supervize. Supervize je podle autorů Tošnera a Sozanské jednou z možností, kde mohou dobrovolníci reflektovat svou činnost a získat tak podporu. Supervize probíhá v bezpečném prostředí, kde mohou dobrovolníci otevřeně konzultovat pocity a postoje ke své činnosti a dále je prostorem k řešení obtížných situací, se kterými si dobrovolníci nevědí rady. Skutečností je, že supervize také slouží jako prevence syndromu vyhoření, kdy u dobrovolníků jde o ztrátu motivace.⁶⁷

---

⁶⁵ Srov. Kolektiv autorů, *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, s. 44-45.

⁶⁶ Srov. Kolektiv autorů, *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, s. 44-45.

⁶⁷ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 81.

3.3.1 Desatero spokojeného dobrovolníka

Desatero spokojeného dobrovolníka je určitým shrnutím, a také základem pro fungování všech dobrovolnických center. Organizace, která chce dlouhodobě spolupracovat a mít pozitivní ohlasy ze stran dobrovolníků, by měla splňovat následující.

1. Dobrovolník dělá to, co ho zajímá a uspokojuje. Pro svou činnost je připraven a není zneužíván k jiným činnostem. Má jasně a přehledně vymezené kompetence.
2. Organizace má koordinátora dobrovolníků, který má pro svou činnost vhodné podmínky.
3. Vztah mezi organizací a dobrovolníkem je smluvně ošetřen a pravidla (práva a povinnosti) jsou jednoduchá, srozumitelná a jasná.
4. Dobrovolník má pravidelnou supervizi a může se v případě potíží obrátit na koordinátora dobrovolníků.
5. Dobrovolník může odmítnout úkoly, na které se necítí.
6. Organizace má přehlednou strukturu a jasné rozdělení kompetencí.
7. O svých cílech, činnosti, poslání a hodnotách dává organizace dobrovolníkovi úplné a pravdivé informace. Je jasný soulad mezi deklarovanými cíli, posláním organizace a její činností.
8. V organizaci je příjemná atmosféra a dobrý tým.
9. Činnost dobrovolníka je průběžně oceňována a ze strany vedení, personálu a klientů dostává jasné signály, že je jeho činnost vítána.

Dobrovolník může z organizace bezpečně odejít.⁶⁸

3.3.2 Odměňování dobrovolníků

Kromě péče je také důležité oceňování dobrovolníků. Tento proces by měl dobrovolníka též provázet po celou dobu činnosti v organizaci. Vhodné příležitosti pro ocenění dobrovolníků jsou většinou spojené s organizací. Především jde o veřejné události jako jsou předvánoční plesy, slavnostní akce nebo Mezinárodní den dobrovolnictví (5.prosince).⁶⁹

Individuálnější poděkováním může být příležitost v den svátku či narozenin dobrovolníka. Výběr z možností, jak jej dále odměnit, je mnoho. Záleží především na

---

⁶⁸ MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*, s. 77.

⁶⁹ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 84.

koordinátorovi a na organizaci jaký způsob si zvolí. Jednou ze samozřejmých odměn je prosté poděkování, které je upřímné a při vhodném načasování se nestává pouhou frází. Během již zmíněných událostí mohou být dobrovolníci oceňováni veřejně, například převzetím symbolických dáreků, pozváním na neformální setkání, zajištění volných vstupenek na sportovní či kulturní akci. Další z možností může být uvedení jmen ve výroční zprávě či zveřejnění jejich činnosti na dostupných sociálních sítích. V případě, že tato složka není opomíjena, přispívá k pozitivní atmosféře nejen v organizaci, ale také mezi dobrovolníky.⁷⁰

3.4 Ukončení dobrovolnické činnosti

Pro koordinátora dobrovolníků je jedním z nejnáročnějších úkolů sdělit dobrovolníkovi, že se na zvolenou dobrovolnickou činnost nehodí. Proto by výběr měl být nezbytně důkladnější a samotná příprava náročnější. V některých případech již při úvodním setkání s dobrovolníkem, koordinátor zjistí, zdali se pro činnost dobrovolníka hodí či ne. Jiná situace nastává v případě, že i po dobře zvládnutém výběru a výcviku, nastanou problémy. Často se stává, že dobrovolník je silně motivován, a tak nevnímá ve své činnosti žádné problémy. V tento moment zasahuje koordinátor, který se je snaží vyřešit. V případě, že se mu nepodařilo najít schůdné řešení, musí informovat dobrovolníka o možném ukončení dobrovolnictví. Další možností ukončení je, že dobrovolník sám přijde se sdělením, že nabídka činnosti pro něj není vhodnou volbou, a sám tak ukončí vzájemnou spolupráci. Korektní rozloučení s dobrovolníkem, bez ohledu na okolnosti rozchodu, je obrázkem dobře odvedené práce každého koordinátora.⁷¹

V řadě dobrovolnických organizací se můžeme setkat s fluktuací dobrovolníků, která je mnohem častější než příchod a odchod u zaměstnanců. Zásadním rozdílným faktorem je pro zaměstnance absence mzdy, zatímco dobrovolník může opustit organizaci kdykoliv, beze strachu o již zmiňovanou absenci mzdy. Přestože vysoká fluktuace může být obecně vnímána jako negativní, a to např. z hlediska nestálosti pro klienty, či vytváření pocitu neschopnosti práce s dobrovolníky a jejich udržení, je důležité

---

⁷⁰ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 84.

⁷¹ Srov. Tamtéž, s. 81.

nezapomínat i na pozitivní přínosy. Častý odchod a příchod dobrovolníků přináší spoustu nových impulzů a nápadů, které mohou vyvolat pozitivní změny v celé organizaci.⁷²

---

⁷² Srov. GLOGAROVÁ, H. *Vliv fluktuace dobrovolníků na fungování neziskové organizace*. Brno, 2013. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Vedoucí práce: Ing. Hladká Marie.

4 Příprava dobrovolníků v organizaci Diakonie ČCE Rolnička

V této kapitole přiblížím systém přípravy dobrovolníků v konkrétní organizaci – Diakonii Rolnička. Nejprve představím organizaci a její dobrovolnické centrum, dále budu pokračovat způsoby oslovování dobrovolníků, samotný výcvik a funkce koordinátora. V poslední části zmíním konkrétní možnosti zapojení dobrovolníka, které Rolnička nabízí. Zmíněno bude také, jakým způsobem jsou dobrovolníci odměňováni a jakým způsobem může být dobrovolnická činnost ukončena. Poznatky z této kapitoly vychází především z oficiálních internetových zdrojů organizace, a dále z informací konkrétně od koordinátora dobrovolníků Diakonie ČCE Rolničky.

4.1 Dobrovolnické centrum Diakonie ČCE Rolnička

Diakonie ČCE Rolnička byla zřízena v roce 1993 z iniciativy několika dobrovolníků, kteří se snažili reagovat na podněty rodičů dětí s postižením. Jednalo se především o děti ze Soběslavi a blízkého okolí. V roce 1994 tak vzniklo první denní centrum pro 12 dětí s mentálním a kombinovaným postižením. V průběhu let středisko rostlo a rozšířilo se i mimo Soběslav, konkrétně do Tábora. Spolu s tím, se zvýšil i počet klientů. V současné době tak pomáhá Rolnička více než 130 dětským, ale také dospělým klientům.⁷³

Poskytnutí komplexních služeb, které dokážou klienty provázet od dětství až do důchodového věku, je pro Rolničku prioritou. Kromě následujících šesti nabízených sociálních služeb – centrum denních služeb pro děti a dospělé, chráněné bydlení, sociální terapeutické dílny, osobní asistence ve škole, odlehčovací pobytové služby a odlehčovací služby terénní a ambulantní, nabízí Rolnička lidem s postižením také zaměstnání, a to například v chráněné dílně či Obchodu dobré vůle.⁷⁴

---

⁷³ Srov. O Rolnička. Diakonie Rolnička [online]. [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <https://www.rolnicka.cz/o-rolnicce/>

⁷⁴ Srov. O Rolnička. Diakonie Rolnička [online]. [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <https://www.rolnicka.cz/o-rolnicce/>

Přípravu a následnou péči o dobrovolníky zajišťovala do roku 2008, organizace IMY, o.p.s.⁷⁵ Od roku 2008, bylo oficiálně zřízeno *dobrovolnické centrum* při Rolničce. V témže roce došlo také k první akreditaci dobrovolnického programu.

Dobrovolnické centrum slouží především k propagaci a podpoře dobrovolnictví, ale také jako útočiště všech dobrovolníků hledajících odpovědi na své otázky. Dále má na starosti samotnou přípravu dobrovolníků, jejich oslovování a také pozdější doprovázení a odměňování. Důležitým posláním je poskytování informací lidem, kteří se ucházejí o dobrovolnickou činnost, ale také zprostředkovávání dobrovolníků dalším organizacím, se kterými Rolnička spolupracuje již několik let. Konkrétně jde o již zmiňovanou ranou péči IMY, o.p.s., sídlící v Soběslavi a dále APLA Jižní Čechy, z.ú., sídlící v Táboře.

4.1.1 Koordinátor dobrovolníků

Koordinátor je klíčovou postavou pro spolehlivé a dobré fungování dobrovolnického centra. V jeho činnosti nejde jen o koordinaci výběru dobrovolníků, zpracování metodiky pro výcvik a zapojení dobrovolníků do organizace. Jde také o vytvoření upřímných a otevřených vztahů, které bezpochyby dávají dobrovolníkům pocit jistoty, že jejich činnost je významná a je vykonávána pro dobrou věc.⁷⁶

Ve středisku Diakonie ČCE Rolnička koordinátorka nepracuje sama, spolupracuje s dalšími zaměstnanci a také komunikuje s osobami v dalších zařízeních. K dispozici má pomoc z řad dobrovolníků, kteří jsou ochotni podílet se na organizačních činnostech dobrovolnického centra. Často sami přicházejí s podnětnými nápady na organizování různých společenských událostí pro širokou veřejnost, či naopak s nápadem nových volnočasových aktivit pro klienty.

4.2 Získávání dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička

Jak jsem již zmiňovala v kapitole 3.1, získávání dobrovolníků je pro koordinátora i pro organizaci jednou z nejdůležitějších činností. Diakonie ČCE Rolnička dlouhodobě spolupracuje se středními školami – Gymnáziem v Soběslavi, Střední odbornou školou

---

⁷⁵ IMY – obecně prospěšná společnost, která je v současnosti jedním z poskytovatelů rané péče pro rodiny dětí s mentálním, tělesným a kombinovaným postižením do 7 let věku.

⁷⁶ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 77.

ekologickou a potravinářskou ve Veselí nad Lužnicí a Střední zdravotnickou školou v Táboře. Pořádání přednášek na těchto školách je pro ně tedy tím nejúčinnějším způsobem, jak přímo oslovit potenciální dobrovolníky. Konkrétně funguje spolupráce mezi řediteli škol či výchovnými poradci a koordinátorkou. Škola ve většině případů poskytne koordinátorce celou vyučovací hodinu, která jí umožní představit nejen dobrovolnictví jako takové, ale také jí umožní dát prostor studentům na možné otázky či prostor pro diskusi.

S ohledem na cílovou skupinu, v tomto případě studenty, je tedy důležité respektování školního roku. Podle Tošnera a Sozanské, jsou vhodnými měsíci pro získávání dobrovolníků září a říjen, také leden a únor. Výhodu spatřují v tom, že studenti jsou odpočínutí a plní energie. V prvním případě po letních prázdninách, v druhém případě po Vánocích.⁷⁷

V první části přednášky jde hlavně o představení organizace obecně, co je jejím cílem a posláním. Představením cílové skupiny, tedy klientů, se kterými dobrovolníci spolupracují a dále programy, ve kterých se mohou zapojit.

Ve druhé části jde o snahu zapojení studentů do diskuse, a to například formou povídání o vlastních zkušenostech s dobrovolnictvím. V rámci této části je příhodný výstup zkušenějšího dobrovolníka, který přiblíží svůj osobní příběh, své začátky a také klienty, se kterými spolupracoval či momentálně spolupracuje. Je jakýmsi vhodným prostředkem pro motivaci studentů. Přiblížení konkrétních zkušeností tak může studentovi pomoci k lepší představě jeho samotného v roli dobrovolníka. K celkové představě také velice dobře slouží použití fotek či videí během celé přednášky.

Na konci jsou rozdány jednoduché dotazníky, kde je možnost vyplnit svůj kontakt, a to jenom v tom případě, že dobrovolnická činnost studenty zaujala a chtěli by se aktivně zapojit do chodu dobrovolnického centra.

Před samotným výcvikem se potenciální dobrovolníci, kteří mají zájem, osobně setkají buď jednotlivě či skupinově s koordinátorkou. Při tomto společném setkání si koordinátorka domluví schůzku se studenty na přesný datum, náplní této schůzky je vypracování psychologických testů.

V rámci těchto testů dochází k posouzení zralosti adolescenta a k možnému odhalení psychopatologických jevů, jako jsou například duševní poruchy. Psycholog, který spolupracuje s Rolničkou, provádí tento posudek prostřednictvím testů, které vytváří na

---

⁷⁷ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 77.

míru pro organizaci. Baterie testů se skládá hned z několika úkolů. Samotného psychologického testu, dále kresbou postavy, která je pro studenta/adolescenta vzorem. Další částí je popis tří událostí, které ho v životě ovlivnily a poslední je opět kresba, tentokrát se zadáním „já a klient“. Podstatou je přiblížit pomocí kresby a popisu jaká je představa dobrovolníka o klientovi, jak by měl přibližně vypadat a jak si představuje sám sebe v této roli.

Psychologické testy jsou pro Rolničku nedílnou součástí každého výcviku, který připravuje dobrovolníky na samostatnou práci s nezletilými klienty i s klienty dospělými. Výsledky testů poté psycholog prodiskutuje s jednotlivci v rámci daného dvoudenního výcviku v prostorách střediska Rolničky.

4.3 Příprava dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička

V případě, že bylo získávání dobrovolníků úspěšné, může přijít na řadu výcvik. Ohledně přípravy a výcviku má každá organizace své specifické potřeby, které se formují se zřetelem na jejich zkušenosti. Často si tak vytváří svůj vlastní systém, jakým je výcvik koncipován. I přesto platí pravidla, které jsem zmiňovala již dříve v kapitole 3.2. Výcvik dobrovolníků. Příprava musí být přijatelně dlouhá, aby dobrovolníci měli šanci získat základní orientaci a zároveň pro ně nebyla příprava demotivující. Podobně je to i s náročností výcviku a vhodně zvolenými činnostmi. S ohledem na cílovou skupinu, tedy v případě Rolničky – děti a dospělé s mentálním a kombinovaným postižením, je zapotřebí věnovat úsilí jak teoretické informovanosti, tak praktickému nácviku jednotlivých situací. Samotná příprava dobrovolníků pro dobrovolnou činnost probíhá zhruba dva dny. Na přípravě dobrovolníků mají nemalý podíl služebně starší a zkušenější dobrovolníci, kteří interpretují své zkušenosti a leckdy poskytnou informace, které v odborné literatuře nenalezneme. Příprava je také přizpůsobena s ohledem na věkové období skupiny zájemců, tedy ve věku 15-18 let. Struktura je koncipována následujícím způsobem.

- a) **Úvod** – jde především o představení účastníků mezi sebou, ale také o představení zkušenějších (služebně starších) dobrovolníků, lektora a psychologa. Koordinátorka všechny uvítá a přiblíží účastníkům průběh výcviku s časovým harmonogramem. Harmonogram je následovně vyvěšen v prostorách, kde se výcvik koná, aby tak každý měl přehled o jednotlivých činnostech. Po

harmonogramu přiblíží koordinátorka princip mlčenlivosti, který je zapotřebí písemným souhlasem podepsat všemi účastníky.

Při představování jsou využívány různé techniky. Jednou z nich je především vytváření si jmenovky, kdy jedna část tvoří jejich jméno a k němu si dobrovolníci vymyslí přídavné, se kterým se sami ztotožňují. Podmínkou je že musí začínat na stejné písmeno jako jejich křesní jméno (komická Kateřina, laskavá Lenka, radostná Renata atp. Poté probíhá jednoduché kolečko, kdy každý představí svou jmenovku, a především také blíže představí sám sebe. Dobrovolníci mluví o rodině, studiu, práci, jak rádi tráví svůj volný čas, jejich oblíbené knihy, filmy, barvy, dále zmíní jednu zajímavou informaci o sobě a na závěr představí osobu, která pro ně byla v dětství důležitá.

Lze říci, že po představení se mezi sebou dobrovolníci začínají pomalu poznávat, pro uvolnění eventuální napjaté atmosféry jsou využívány některé pohybové aktivity. Smyslem těchto aktivit je prolomení možné nervozity a uvolnění atmosféry, ale také uvolnění všech účastníků výcviku.

- b)** Po této úvodní, seznamovací části přichází na řadu *obecná část přípravy*, přesněji řečeno část teoretická. V této fázi výcviku je zapotřebí určitá koncentrace pozornosti všech účastníků. Pro účelné předávání a fixování informací je tedy zapotřebí prokládat je různými aktivitami relaxačního či pohybového charakteru.

Úkolem v této obecné, teoretické části je předání informací, které jsou potřebné pro dobrovolnickou činnost. Nicméně tento větší „blok“ je rozdělen do několika menších částí. Koordinátor má za úkol přiblížit dobrovolníkům, co dobrovolnictví je a jeho stručnou historii, dále jim představit propojenost organizací s ohledem na všechny pobočky, které patří pod Rolničku. Koordinátor také představí detailně všechny programy, které Rolnička dobrovolníkům nabízí a také události z poslední doby, doplněné fotografiemi či videi.

Poslední částí je prezentace směřovaná k typům postižení, kdy dobrovolníci mají možnost zjistit základní informace, a díky prezentaci fotografií si mohou jednotlivá postižení lépe vizuálně představit. Touto poslední částí je většinou pověřen zaměstnanec střediska Rolničky, který je zároveň odborníkem a dokáže díky svým zkušenostem a znalostem odpovědět na případné dotazy.

- c) Po obecné části přichází na řadu náročnější část, a to **praktická příprava**. Jednou z nejdůležitějších složek výcviku je práce s motivy, obavami a strachy, které mohou dobrovolníci mít s ohledem na budoucí dobrovolnou činnost. Důležité je, aby dobrovolníci byli při této činnosti uvolnění, cítili se bezpečně a věděli, že obavy či strachy, které mají jsou naprosto přirozené.

Při výcviku v Rolniče je při této činnosti používaná metoda brainstormingu. Dobrovolníci tak mohou svobodně vyslovit například jednotlivé motivy, které je vedou k dobrovolnictví. Koordinátor a lektor se pokouší spolu s dobrovolníky jednotlivé motivy zformulovat a postupně je zapisovat na flipchart. Úkolem pro dobrovolníka je přepsat si všechny motivy na papír, rozstříhat je na jednotlivé pruhy a seřadit od nejdůležitějších po ty nejméně důležité. Stejným způsobem pracuje koordinátor a lektor s obavami a strachy. Ty jsou později velice důležité při sestavování následující aktivity, kterou jsou modelové situace.

Modelové situace velice často vycházejí právě ze strachů a obav budoucích dobrovolníků. Podstatou činnosti je, aby si dobrovolník vyzkoušel situace, kdy se může dostat do role, ve které si nemusí vědět pomoci. Tato aktivita není přínosná jen pro dobrovolníky, ale také koordinátor a lektor pozorují schopnosti dobrovolníka v nejrůznějších situacích. Mezi velice často opakující se situace patří obava z prvního setkání dobrovolníka a klienta. Strach z prvního dojem, kdy klient nebude mít zájem o jeho samotného či o jím vymyšlený program. Další častým strachem je nenastavení si správných hranic, kdy nedokáže dobrovolník odhadnout, kdy je něco v pořádku a kdy už je to za hranicí. Či neumět odmítnout či ukončit společné setkání, ve kterém se dobrovolník necítí příliš komfortně. Ve specifickém odvětví, jako je dobrovolnictví s klienty s mentálním a kombinovaným postižením, je velice vhodné zařadit také situaci strachu z okolí. Co řekne okolí na to, že dělá dobrovolníka u lidí na vozíku, že se kamarádí s někým, kdo je odlišný od ostatních jeho kamarádů. S tímto strachem je často spojován soucit společnosti či dobrovolníková okolí.

Ve všech modelových situacích si mohou účastníci vyzkoušet jak roli klienta, tak i roli dobrovolníka. Často se tak dokážou vcítit do role jiných osob a pohotově reagovat při nepříjemných situacích. Cílem tedy je, aby si každý účastník vyzkoušel prozatím „nanečisto“ jaké situace mohou s dobrovolnickou činností přicházet, a také jaká jsou možná řešení. Všem účastníkům je neustále připomínáno, že se

kdykoli mohou obrátit na koordinátora a společně vymyslet řešení, které bude adekvátní pro všechny zúčastněné strany.

V průběhu celého programu jsou důležité přestávky, odpočinkové chvíle, pohybové aktivity pro dobrovolníky. Neboť udržení dlouhodobé koncentrace, může být v mnoha případech velmi složitým procesem.

Po absolvování modelových situací dostanou dobrovolníci k dispozici kazuistiky jednotlivých klientů, se kterými by potencionálně mohli navázat kontakt. Jejich úkolem je pečlivě si jednotlivé kazuistiky přečíst a zapřemýšlet, zdali je některý z klientů zaujal, a právě s ním by se chtěli seznámit a trávit svůj volný čas. Toto východisku nemusí splnit všichni účastníci, jelikož si někdo může během výcviku uvědomit, že dobrovolnická činnost na dlouhodobé bázi není jeho volbou a preferuje do budoucna spíše činnosti jednorázové. I taková situace může nastat, a v některých případech nastává. Někteří dobrovolníci preferují na místo kombinace dobrovolník plus klient spíše dvojice dobrovolníků plus klient, i na tuto situaci je Rolnička připravena a podporuje tuto myšlenku.

d) Závěrečná část je věnována shrnutí výcviku a otázkám dobrovolníků, které jim mohly v průběhu vyvstat. Důležitou metodou využívanou právě v této části je zpětná vazba dobrovolníků. Začne se společným kolečkem, kdy každý sdělí, co si z výcviku odnáší – jaké pocity, nové znalosti, nové dovednosti či nová přátelství. Poslední aktivitou je, že koordinátor nakreslí na flipchart teploměr jako pomyslnou škálu, kdy dole jsou ty nejnižší stupně a nahoře nejvyšší. Dobrovolníci pak přistupují jednotlivě a zaznamenávají na teploměru, jak přibližně se po celém výcviku cítí. Tuto aktivitu absolvují také koordinátor s lektorem a starší dobrovolníci, kteří také sdělí své pocity z celého průběhu výcviku. Při úplném závěru jsou koordinátorem rozděny certifikáty o absolvování kvalifikovaného výcviku, který umožňuje jejich účastníkům se aktivně zapojit do dobrovolnické činnosti a splňují tím tak podmínku pro sepsání smlouvy o dobrovolnické činnosti mezi dobrovolníkem a organizací Diakonie ČCE Rolnička.

4.4 Doprovázení dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička

Dobrovolnické centrum v Rolničce doprovází a pečuje o dobrovolníky od samého začátku činnosti. Již při výcviku je jim vysvětlena funkce supervize, která probíhá několikrát do roka. Kontakt mezi koordinátorem a dobrovolníkem je při aktivních činnostech dlouhodobého rázu velice pravidelný. Dobrovolníci jsou do během roku zváni na přednášky, besedy či semináře, které mohou prohloubit jejich znalosti, týkající se dobrovolnictví. Rolnička pořádá tyto události s pomocí svých zaměstnanců, ale také spousta odborníků, které zve na tyto přednášky. Dobrovolníci tak mají šanci získat nové informace a cenné zkušenosti, a to zcela zadarmo.

4.5 Odměňování dobrovolníků ve středisku Diakonie ČCE Rolnička

Jak již bylo zmíněno v kapitole 3.3.3, kromě péče je také důležité oceňování dobrovolníků. Rolnička pro tuto možnost využívá společenské události (ples, festival Dobrovol), na kterých veřejně poděkuje jednotlivým dobrovolníkům a koordinátor předá jako poděkování symbolický dárek. Také jiné události, které jsou pořádané Dobrovolnickým centrem, jsou pro dobrovolníky jistou formou poděkování. Příkladem je zážitkový víkendový pobyt pro dobrovolníky, kde společně prožívají spousta dobrodružství a nových výzev. Poděkování také věnuje každoročně Rolnička jmenovitě ve své výroční zprávě, s podmínkou souhlasu dobrovolníků.

4.6 Zapojení dobrovolníka do programů Diakonie ČCE Rolničky

Dobrovolníci se po úspěšném ukončení výcviku mohou zapojit hned do řady programů či projektů, které Rolnička nabízí. Mezi níže zmíněné patří nejen dlouhodobé projekty, ale také projekty jednorázové.

První projekt, který vznikl v rámci dobrovolnického centra, udělilo ministerstvo vnitra Rolničce 24. října 2008, pod názvem „*Kamarád pro volný čas*“. Jedná se

o dlouhodobý projekt nabízený pro nově příchozí dobrovolníky.⁷⁸ Cílem je podpořit děti a dospělé s postižením, kteří většinu času tráví v komplexu speciálních škol, sociálních služeb nebo pod dohledem a péčí rodiny. Často tak nemají možnost účastnit se volnočasových aktivit, kterých by sami chtěli. Proto jsou v takovýchto případech k dispozici dobrovolníci, kteří s nimi tráví čas podle jejich přání, zhruba dvě hodiny týdně. Tyto setkání jsou založená na pravidelné bázi a mezi dobrovolníkem a klientem vzniká přátelské pouto.

Další možností, kde se dobrovolníci mohou zapojit, jsou *zájmové činnosti*, které Rolnička svým klientům nabízí. Dobrovolníci tak mohou pomáhat na dvou pravidelně pořádaných zájmových činnostech, a to iBoccie a sportovním kroužku. V *iBoccie* jde o pomoc hráčům i trenérům při pravidelných trénincích. Také může jít o pomoc při turnajích, na které tým Rolničky dojíždí do jiných měst. Druhou zájmovou činností je *sportovní kroužek*. Tato aktivita je organizována dobrovolníky, kteří společně vymýšlejí program a aktivity pro účastníky kroužku. Jde o pravidelnou činnost konající se každou neděli odpoledne, přibližně dvě hodiny. Dobrovolníci se tak scházejí s dětmi s postižením a společně tráví čas v tělocvičně i venku. Děti mají na programu různé pohybové aktivity jako je bruslení, bobování, gymnastika, míčové sporty. Většina z nich je přizpůsobena ročnímu období. Pro mnoho z dětí je to první kontakt s jakoukoli pohybovou aktivitou. Tohoto sportovního kroužku se mohou také účastnit sourozenci klientů, kteří se tak učí trávit čas společně.⁷⁹

Otevřená klubovna je další projekt dobrovolnického centra, ve kterém se lze jako dobrovolník zapojit. Tento koncept je určen lidem s postižením, kteří mají zájem podnikat zajímavé činnosti s někým dalším. Především jde o schůzky dvakrát týdně. Pro Soběslavské klienty se schůzky konají v prostorech sociálně terapeutické dílny Rolničky. Táborští klienti se scházejí v prostu Rolničky – denního centra pro dospělé v Táboře. V obou případech jsou otevřené klubovny vedené dobrovolníky, kteří přicházejí s náměty na program. Ten se posléze předloží všem účastníkům a domlouvá se společně. Na programu jsou například společenské hry, novinky z hudební či filmové kultury, procházky, návštěvy zajímavých míst v okolí a také zvaní si zajímavých hostů. Tento projekt je koncipován spíše jako otevřená práce s klienty. Do klubovny může přijít

---

⁷⁸ Srov. Seznam akreditovaných projektů-Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 04.02.2021]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-akreditovanych-projektu.aspx>

⁷⁹ Sportovní kroužky. Diakonie Rolnička [online]. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.rolnicka.cz/nase-sluzby-a-projekty/dobrovolnicke-centrum/projekty-dobrovolnickeho-centra/sportovni-krouzky/>

kdokoliv a také může docházet, jak často chce. Klient tedy není vázán žádnou přihláškou ani registračním poplatkem.⁸⁰

Mimo tyto zmíněné projekty/programy, se dobrovolníci mohou také zapojit v rámci *dobrovolnických pobytů*, pořádaných dvakrát do roka. V prvním případě se jedná o týdenní pobyt na konci letních prázdnin, druhý z pobytů je víkendový, pořádaný na podzim. Organizace a program jsou opět přizpůsobeny pro děti i dospělé s mentálním a kombinovaným postižením.

Další možnosti, kde se mohou dobrovolníci zapojit, jsou projekty jednorázového charakteru, které jsou většinou pořádané k získání finančních prostředků na chod dobrovolnického centra a jeho aktivit. Do této oblasti spadá především hudební *festival Dobrovol* a dále sportovní událost *Dobroběh*, při kterých se dobrovolníci mohou zapojit při prodeji vstupenek, tomboly atp.

4.7 Shrnutí

Bakalářská práce je zaměřena na oblast přípravy dobrovolníků, zahrnující soubor všech následujících činností: získávání dobrovolníků, jejich užší výběr, následně samotný výcvik, doprovázení během činnosti, a závěrem jejich odměňování.

V této souhrnné diskusi porovnám teoretické poznatky zmíněné ve třetí kapitole s konkrétní přípravou dobrovolníků v organizaci Diakonie ČCE Rolničce zmíněné v kapitole čtvrté.

Podle Friče lze získávání či oslovování dobrovolníků rozdělit na způsoby aktivní a pasivní. Už dříve bylo zmíněno, že aktivním způsobem rozumíme oslovování potenciálních dobrovolníků osobním setkáním při besedách, společenských akcích, eventuálně v rámci spolupráce se školami. Pasivním způsobem rozumíme vytvoření efektivního materiálu, vhodného pro propagaci formou letáků, plakátů, televizního spotu v daném regionu atp.⁸¹ Jiní autoři poukazují na aktuálnější možnost oslovování dobrovolníků, konkrétně pomocí moderních sociálních sítí. Jelikož je Dobrovolnické centrum v Rolničce postaveno na studentech, konkrétně ve věku 15-18 let, postrádám

---

⁸⁰ Srov. Otevřená klubovna. Diakonie Rolnička [online]. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.rolnicka.cz/nase-sluzby-a-projekty/dobrovolnicke-centrum/projekty-dobrovolnickeho-centra/otevrena-klubovna/>

⁸¹ Srov. FRÍČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice*, s.104

právě tento moderní způsob oslovování skrze sociální sítě. Jejich nejvyužívanější metodou získávání dobrovolníků je již několik let pořádání přednášek v rámci spolupráce se středními školami v blízkém okolí. Tento způsob je sice dle Tošnera a Sozanské nejdělečným zdrojem dobrovolníků, ale sami doporučují kombinovat více způsobů, pro větší efektivitu.⁸²

Ve způsobu výběru dobrovolníků je postup Dobrovolnického centra téměř shodný s informacemi, které nalezneme v odborné literatuře. Výběr probíhá pod vedením koordinátora dobrovolníků a zkušeného psychologa, který vytváří baterii testů speciálně pro Dobrovolnické centrum. Tyto individuálně vytvořené testy jsou určitou zvláštností, kterou můžeme připisovat oblasti, ve které Rolnička své služby nabízí. I v tomto případě se snaží důkladně vybrat z řad studentů právě ty, kteří budou vhodnými potenciálními dobrovolníky a zbytečně tak nevynakládat úsilí a finance k jejich proškolení a výcviku.

Jak zmiňují Komárková, Slaměník a Výrost⁸³ ve své publikaci, při každé přípravě výcviku je třeba splnit několik základních podmínek. Výcvik dobrovolníků v Rolničce splňuje všechny podmínky zmíněné v kapitole 3.2 (časové vymezení, organizační zázemí a vytvoření kladného klimatu ve skupině). Poslední podmínka je zcela individuální a velice záleží na náladě skupiny, avšak i tak by organizátoři měli vynaložit úsilí k vytvoření otevřeného a klidného klimatu. Právě k vytvoření kladného klimatu jsou při výcviku v Rolničce využívány seznamovací a relaxační činnosti a hry, o jejichž organizaci a vedení se starají služebně zkušenější dobrovolníci.

Obecná část výcviku je koncipována obdobně, jak popisuje literatura. Dobrovolník se dozvídá informace o organizaci, o dobrovolnictví a jeho historii, také o legislativě dobrovolnictví. Seznamuje se se svými právy a povinnostmi. Mimo tyto zmíněné informace je část věnována prezentaci na téma jednotlivých typů postižení pod vedením odborníka. Díky fotografiím konkrétních klientů si dokážou dobrovolníci představit jednotlivé typy postižení. Všeobecně velký podíl na přípravě výcviku v Rolničce mají zkušenější dobrovolníci. Vnáší do přípravy své vlastní zkušenosti a poté jsou schopni, v odborné části přípravy, prakticky předat své autentické zkušenosti a zážitky. Na důležitost přehrávání modelových situací upozorňují Tošner a Sozanská⁸⁴, především na možnost zkusit si roli klienta, dobrovolníka, či dokonce roli člena rodiny. Modelové situace, se

---

⁸² Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 78.

⁸³ Srov. KOMÁRKOVÁ, R; SLAMĚNÍK, I; VÝROST, J. *Aplikovaná sociální psychologie III: sociálně psychologický výcvik*, s. 24-45.

⁸⁴ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 80.

vždy odvíjejí od obav a strachů, které dobrovolníci mají. Může se jednat o první schůzku, reakce okolí, nespolupracující klient, smutný klient nebo naopak smutný dobrovolník, který zrovna nemá náladu. Cílem této části není zastrašit dobrovolníky, ale spíše prakticky a odborně připravit na situace, které mohou zažívat během své dobrovolnické činnosti.

Doprovázení dobrovolníků Rolnička umožňuje již od začátku dobrovolnické činnosti. Typickou formou doprovázením je supervize. Podle Čechové⁸⁵ je to jeden ze způsobů setkání a předání zpětné vazby, které dodává pocit, že práce dobrovolníků má smysl, a organizace i klienti jsou s jeho prací spokojeni. Další formou doprovázení je vzdělávání nad rámec činnosti dobrovolníka, či společné setkávání mezi dobrovolníky a koordinátorem dobrovolníků. Ani na odměňování dobrovolníků Rolnička nezapomíná. Svým dobrovolníkům pravidelně vyjadřuje vděk. V rámci společenských událostí, zprostředkováním vzdělání, uspořádání víkendového pobytu či zmínka ve výroční zprávě. Samozřejmostí by podle Tošnera a Sozanské⁸⁶ mělo být především prosté „děkuji“, které se ovšem nestane pouhou frází, ale upřímným projevem zájmu o druhého.

Lze tedy konstatovat, že Dobrovolnické centrum při Diakonii ČCE Rolnička přistupuje k dobrovolnické činnosti dle doporučení, zjištěných v odborné literatuře. Snahu přistupovat k dobrovolnictví profesionálně obohacují o své vlastní postupy, vytvořené specifickou oblastí, ve které dobrovolníky pro činnost připravují a také svou dlouholetou praxí.

---

⁸⁵ Srov. ČECHOVÁ, G. Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace, s.21. [online]. [cit. 14.02.2021]. Dostupné z: <https://www.hest.cz/cz/pro-organizace/metodiky-ke-stazeni>

⁸⁶ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*, s. 84.

Závěr

Svou bakalářskou práci jsem zaměřila na téma přípravy dobrovolníků ve věku 15-18 let, neboť se domnívám, že právě v tomto období, období adolescence jsou vnímání dobrovolníci jako nejatraktivnější a nejvíce prospěšné elementy pro organizace i pro společnost. Jsou jakousi novou energií, impulsem, hnacím motorem pro činnosti jednotlivých dobrovolnických center. Jejich náhled na svět je odlišný od náhledu dospělých. Zkušenosti jsou téměř na úplném počátku a lze říct, že v tomto věku jsou dobrovolníci pružní ve svých schopnostech učit se novým dovednostem a znalostem a tím si tak vytvářet své vlastní, nové zkušenosti. Dobrovolnou činnost proto u adolescentů vnímám jako cenné obohacování nejen dobrovolníků samotných, ale také klientů, kteří dobrovolníky přijímají, a také obohacování organizací, které dobrovolníky zapojují. V neposlední řadě nemalou částí obohacují také společnost, kterou se snaží dělat lepší.

Záměrem práce bylo představit proces přípravy dobrovolníků ve věku 15-18 let. Toho záměru jsem dosáhla uvedením informací, získaných studiem literatury. Posléze jsem představila přípravu dobrovolníků v konkrétní organizaci, která se zaměřuje na přípravu dobrovolníků ve věku 15-18 let pro práci s klienty s mentálním či kombinovaným postižením.

Dobrovolnictví se dnes dostává do života téměř celé společnosti. Hlavní propagační roli hrají školy, veřejné instituce a v posledních několika letech i sociální sítě, které jsou důležitou součástí dnešní moderní společnosti. Podle mého názoru dobrovolnictví posiluje lidské hodnoty, jako je zájem o druhé či potřebu vytváření nových přátelství. Také propojuje světy, které dnešní společnost dosud vytváří a které jsou stále komunitní záležitostmi.

S informovaností souvisí také problematika aktuální literatury, která zpracovává konkrétně téma přípravy dobrovolníků. Její množství je velice omezené a v některých případech dokonce zastaralé. Nenajdeme desítky tištěných publikací, jako tomu někdy bývá, častěji najdeme spíše internetové zdroje, vydávané sdružením HESTIA – Centrum pro dobrovolnictví, z.ú. Všeobecně se touto problematikou zabývá literatura vydávaná již před několika lety, a proto si trůfám tvrdit, že některé informace zaslouží určitou aktualizací a novým vydáním. A to především například informace ohledně propagace

dobrovolnictví či ohledně moderních způsobů získávání dobrovolníků. Vzhledem k stále rostoucí míře zapojování dobrovolníků nejen do programů, ale také do činností týkající se organizačních záležitostí dobrovolnických center a středisek, můžeme očekávat v průběhu let obnovu a modernizaci informovanosti a propagace dobrovolnictví.

Vrátím-li se k samotné přípravě, domnívám se, že právě tato část by měla být nedílnou podmínkou pro činnost v dobrovolnických centrech, které chtějí přistupovat k dobrovolné činnosti profesionálně. Tímto tématem se zabývám v poslední, čtvrté kapitole, kde popisuji přípravu, tedy výcvik dobrovolníků v konkrétní organizaci. Právě pro ni je profesionální přístup důležitým aspektem pro spolehlivé a efektivní fungování. Jak jsem zmiňovala již dříve, spousta organizací si tvoří výcvik podle svých vlastních potřeb a zkušeností. Rozdílnost můžeme spatřovat především v oblastech, ve kterých se dobrovolníci zapojují. S ohlédnutím na dostupné příručky či literaturu pro metodické zpracování přípravy dobrovolníků můžeme najít určitý rámec, a to v psychosociálním výcviku, podle kterého se řídí většina organizací vytvářející program výcviku pro dobrovolníky. Účel výcviku je tedy naplněn při zajištění odpovídajících podmínek, pravidel a při vedení zkušeným odborníkem.

Při zpracovávání poslední kapitoly jsem vycházela z informací od koordinátorky dobrovolníků, obohacených o své vlastní zkušenosti s výcvikem z několika předešlých let. Vzhledem k současné situaci byl letošní nábor i výcvik dobrovolníků koncipován naprosto odlišným způsobem. Z důvodu zákazu shromažďování, zapříčiněným Covidem-19, probíhal výcvik online formou. Pochopitelně nebylo možné dokončit plnohodnotně výcvik, jak je tomu při běžných podmínkách. Dobrovolníkům tak pro tento rok chybí odborná část, kterou není možné pojímat online formou. Tuto část tedy organizátoři ponechávají otevřenou na období, které ji dovolí. Pro ně samotné byla a stále je tato situace naprosto novou zkušeností.

Oblast dobrovolnictví a samotná příprava pro činnost je velice obsáhlé téma, které se stále vyvíjí. S ohledem na dnešní dobu lze poukázat na jeho důležitost, ať už se jedná o oblasti zdravotnictví či oblasti sociálních služeb. I přes současnou situaci je v naší společnosti stále mnoho lidí, kteří jsou ochotni a otevřeni pomoci druhým, a jsou to především právě mladí lidé. Domnívám se tedy, že dobrovolnictví zvláště v tomto věku, období adolescence může být obrovskou nadějí a pomocí pro celou společnost, a to nejen s ohledem na současnou situaci, ale také na budoucnost.

Seznam použitých zdrojů

- BRUMOVSKÁ, T.; MÁLKOVÁ, G. *Mentoring: výchova k profesionálnímu dobrovolnictví*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-772-5.
- DUBEN, R. *Neziskový sektor v ekonomice a společnosti*. Praha: Codex, 1996. ISBN 80-85963-19-1.
- DEKKER, P.; HALMAN, L. *The values of volunteering cross-cultural perspectives*. Springer Science+ Business Media New York, 2003. ISBN 978-1-4615-0145-9 (E-book)
- FRIČ, P. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice (výsledky výzkumu NROS a Agnes)*. Praha: NROS, 2001. ISBN 80-902633-7-2.
- HÁJEK, B.; HOFBAUER, B.; PÁVKOVÁ, J. *Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Portál, 2011.
- Kolektiv autorů: *Dobrovolníci v neziskových organizacích. 1. vyd.* Praha: ICN, 2001. ISBN 80-86423-05-0.
- Kolektiv autorů: *Dobrovolnictví. 6., aktualizované vydání*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2018. ISBN 978-80-7481-213-2.
- KOMÁRKOVÁ, R.; SLAMĚNÍK, I.; VÝROST, J. *Aplikovaná sociální psychologie III: sociálněpsychologický výcvik*. Praha: Grada, 2001. ISBN 80-247-0180-4.
- LANGMEIER, J.; KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Grada, 2006. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- LINHART, J.; PETRUSEK, M.; VODÁKOVÁ, A.; MAŘÍKOVÁ, H. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum., 1996. ISBN 80-7184-310-5.
- NAKONEČNÝ, M. *Psychologie osobnosti. Vyd. 2., rozš. a přeprac.* Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1680-5.
- MACEK, P. *Adolescence. 2., aktualiz. vyd.* Praha: Portál, 2003. ISBN 80-17178-747-7.
- MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce. 3., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0213-4.
- MLČÁK, Z.; ZÁŠKODNÁ, H. *Prosociální charakteristiky osobnosti dobrovolníků*. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě, Filozofická fakulta, 2013. ISBN 978-80-7464-462-7.
- PLHÁKOVÁ, A. *Učebnice obecné psychologie*. Praha: Academia, 2007. ISBN 978-80-200-1499-3.
- ŘÍČAN, P. *Cesta životem: [vývojová psychologie]: přepracované vydání. Vyd. 2.* Praha: Portál, 2006, c2004. ISBN 80-7367-124-7.

SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti: člověk v zrcadlení [i.e. zrcadle] vědomí a jednání*. 3., opr. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2009. Studium (Barrister & Principal). ISBN 978-80-87029-62-6.

ŠIMKOVÁ, S. ed. *Dobrovolníci mění svět: sborník příkladů dobré praxe: Evropský rok dobrovolnictví*. [Praha]: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. ISBN 978-80-87449-15-8.

ŠORMOVÁ, L.; KLÉGROVÁ, A. *Dobrovolnictví*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006. ISBN 80-86991-68-7.

TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-514-8.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie pro obor speciální pedagogika – vychovatelství*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008. ISBN 978-80-7372-306-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychologie osobnosti*. V Praze: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1832-6.

Zákon č.198/2002 Sb., O dobrovolnické službě a o změně některých zákonech (zákon o dobrovolnické smlouvě), platný ke dni 24.4.2002.

Internetové zdroje

Diakonie Rolnička. *Diakonie Rolnička* [online]. [cit. 14.02.2021]. Dostupné na: <https://www.rolnicka.cz/>

Diakonie Rolnička. *O Rolničce* [online]. [cit. 04.02.2021]. Dostupné na: <https://www.rolnicka.cz/o-rolnicce/>

Diakonie Rolnička. *Otevřená klubovna* [online]. [cit. 10.02.2021]. Dostupné z: <https://www.rolnicka.cz/nase-sluzby-a-projekty/dobrovolnicke-centrum/projekty-dobrovolnickeho-centra/otevrena-klubovna/>

Diakonie Rolnička. *Sportovní kroužky* [online]. [cit. 10.02.2021]. Dostupné na: <https://www.rolnicka.cz/nase-sluzby-a-projekty/dobrovolnicke-centrum/projekty-dobrovolnickeho-centra/sportovni-krouzky/>

ČECHOVÁ, G. *Je třeba supervize pro dobrovolníky?* In Průvodce dobrovolnictvím pro neziskový sektor [online]. [cit. 14.02.2021]. Dostupné na: <https://www.hest.cz/cz/pro-organizace/metodiky-ke-stazeni>

Seznam akreditovaných projektů-Ministerstvo vnitra České republiky [online]. [cit. 04.02.2021]. Dostupné na: <https://www.mvcr.cz/clanek/seznam-akreditovanych-projektu.aspx>

Ostatní zdroje

Kolektiv autorů: *Svět dobrovolnictví, kde začít a kam dál*, publikace vytvořena v rámci projektu KOUSeK po KOUStu k profesionalizace, registrační číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/99_041/0002740. Za podpory Evropské unie a státního rozpočtu, Evropského sociálního fondu, Operačního programu zaměstnanost.

GLOGAROVÁ, H. Vliv fluktuace dobrovolníků na fungování neziskové organizace. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Vedoucí práce: Ing. Hladká Marie, [cit. 2021-03-14]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/v4czm/DP_Glogarova.pdf

Seznam použitých zkratk

ADRA – Adventist Development and Relief Agency – mezinárodní humanitární organizace poskytující pomoc lidem v nouzi

AGNES – Agentura neziskového sektoru

APLA – Aktivní Podpora Lidí s Autismem

ČCE – Českobratrská církev evangelická

ČR – Česká republika

NROS – Nadace rozvoje občanské společnosti

o.p.s. – obecně prospěšná společnost

z.ú. – zapsaný ústav

Abstrakt

ZELENKOVÁ, E. Příprava dobrovolníků ve věku 15-18 let. České Budějovice, 2021. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Oddělení praxe. Vedoucí práce Mgr. M. Ehrlichová.

Klíčová slova: Adolescent, dobrovolnictví, dobrovolník, dobrovolnické centrum, příprava dobrovolníků

Bakalářská práce se věnuje přípravě dobrovolníků ve věku 15-18 let. Cílem práce je tedy představit proces přípravy dobrovolníku. V úvodu je objasněn pojem dobrovolnictví, dále typy a oblasti výkonu činnosti. Následující část charakterizuje období adolescence a konkrétní specifika přípravy dobrovolníků v tomto věku. Práce je doplněna konkrétním příkladem přípravy dobrovolníků v organizaci Diakonie ČCE Rolnička.

Abstract

Preparing of volunteers in the age of 15-18

Key words: Adolescent, volunteering, volunteer, volunteer center, preparing of volunteers

The bachelor thesis is dedicated to the preparation of the volunteers in the age of 15 to 18. The goal of the thesis is to introduce the process of volunteer training. The introduction explains the concept of the volunteering, then the types and fields of the volunteers activity. The next part characterizes the adolescence period and the specifics of the training of volunteers in this particular age. The thesis is completed with a specific example of the volunteer training from the organization Diakonice ČCE Rolnička.